

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2006

Kirjaston kattavat painetut ja sähköiset tietoaineistot ovat yliopiston tutkimuksen, opetuksen, opiskelun ja yhteiskunnallisen palvelutehtävän tärkeä voimavara. Vapaakappalekokoelma ja toimiminen EU-talkekirjastona ovat kirjaston kokoelmien muodostamiselle merkittävä etu. Kirjaston tavoitteena on myös vuonna 2006 ollut kirjastossa tarjottujen tietoaineistojen sekä verkko- ja muiden palvelujen integroiminen ja niiden välittäminen käyttäjille toiminnallisesti ja kustannuksiltaan tehokkaasti.

Toimintaympäristö, palvelut

Kirjaston kokoelmatietokannan, JYKDOKin, laatua parannettiin kertomusvuonna merkittävästi laajoilla korjauksilla ja poistoilla. Kirjaston johtokunnan myönteinen suhtautuminen esitykseen vain yleiseen käyttöön tulevien kirjojen luettelomisesta kokoelmatietokantaan mahdollisti lisävoimavarojen suuntaamisen vapaakappalekirjallisuuden luettelointiin ja kokoelmien evaluointiin. JYKDOKin käytettävyyttä parannettiin myös sisällönkuvailua tehostamalla ja ulkomaisten julkaisujen sähköisillä sisällysluetteloilla. Yliopiston omien tutkijoiden julkaisuja haluttiin tuoda näkyvämmiksi ja paremmin löydettäviksi aloittamalla myös heidän kokoomateoksiin sisältyvien artikkeleidensa luettelointi ja sisällönkuvailu JYKDOKiin.

Vuonna 2006 Elektronisten lehtien ylläpito keskitettiin pääosin NELLI-portaaliin, jossa se uudistusten jälkeen on entistä helpompaa ja nopeampaa. Otettiin myös käyttöön NELLIn lehtien aihealuehaku ja loppuvuodesta Jyväskylän yliopiston aineistot linkitettiin Google Scholariin, joten asiakas voi nyt sitä käyttäessään päästä suoraan Jyväskylän yliopiston kirjaston aineistoihin kuluien e-lehtien kokotekstiaartikkeleihin. Kirjastojärjestelmä Voyager päivitettiin heinäkuun lopulla ilman kohtuuttomia ongelmia käyttäjille. Opiskelijakoneet siirrettiin syksyn aikana AD-verkkoon ja henkilökunnan koneiden siirto aloitettiin loppuvuodesta.

Digitoinnissa on osallistuttu valtakunnallisen yhteistyöryhmän toimintaan. Paikallisia tarpeita varten otettiin käyttöön myös oma digitointilinja, jonka ensimmäinen kohde oli Jyväskylän ylioppilaslehti v. 1956-1979.

Kirjaston näyttelytilassa oli vuoden aikana seuraavat näyttelyt: Keittiöstä tarjolle 10.2.-30.4.2006, Unkarin kansannousu 1956 2.10.-11.11.2006 ja Kekristä joulun 24.11.2006-13.1.2007. Lisäksi kokoelmia esiteltiin yhteensä viidessä pienoisenäyttelyssä.

Pääkirjaston tilojen ahtaus ja huono kunto ovat suuri ongelma. Vuoden 2006 aikana sattui muutamia vesivahinkoja ja arkistoholvin lämpötilaa ja kosteutta säätelevä laite meni epäkuntoon. Laite on yli 30 vuotta vanha ja huonokuntoinen ja siihen on vaikea saada varaosia. Myös AV-varaston lämpötilaa ja kosteutta säätelevä laite on huonokuntoinen. Kokoelmat kärsivät ja tilassa on vaikea työskennellä huonon ilmanvaihdon ja kuumuuden takia. Hissien toiminnassa on vuoden aikana ollut kokoelmien siirtoja ja liikkumista haittaavia häiriöitä. Mattilanniemessä menetettiin paloturvallisuuden vaatimusten vuoksi yli 60 metriä hyllytilaa. Aallon varaston ja lukusalin käyttö on vuoden aikana ollut sisäilmaongelmien ja korjausten vuoksi osin pysähdyksissä. Mattilanniemen ja Liikunnan kampuskirjastojen palvelupisteiden toimivuutta ja ergonomiaa parannettiin kertomusvuonna merkittävästi.

Tietoaineistot, kokoelmat

Kirjasto hankkii sille myönnettyillä määrärahoilla yliopistoyhteisön käyttöön tietoaineistoja ottaen huomioon yliopiston profiloitumisen, meneillään olevat tutkimushankkeet ja opetuksen ja opiskelun tarpeet. Lähes puolet kirjallisuuden hankintamäärärahasta kului Kansallisen elektronisen kirjaston FinELibin välityksellä ostettuihin verkkoaineistoihin. Myös kirjaston omin sopimuksin hankittiin entistä enemmän verkkolehtiä. Toimintavuonna tietokantoja, sähköisiä hakuteoksia, sanakirjoja yms. oli käytettävissä n. 260 nimekettä ja verkkolehtiä n. 13.500 nimekettä (niistä Open Access -lehtiä n. 5.900). Laaja-alaisen elektronisen monografiakirjaston Ebraryn Academic Complete -kokoelma sisälsi jo yli 32.000 teosta

Bologna-prosessin aiheuttama kurssikirjaruuhka tasaantui ja tutkintovaatimuksiin tehtiin muutoksia maltillisesti: kurssikirjoja hankittiin 2.370 ja poistettiin 3.840 kappaletta. Verkkoaineiston kasvaessa siirtoja ja poistoja on voitu tehdä entistä rohkeammin:

Pääkirjaston avokokoelmasta siirrettiin varastoon tai Varastokirjastoon tai poistettiin yhteensä 2.600 kausijulkaisuvuosikertaa (n. 70 hyllymetriä). Eri laitoksilta ja kampuskirjastoista siirrettiin pääkirjastoon tai poistettiin 700 vuosikertaa (n. 30 hyllymetriä).

Kokoelmien evaluoinnin yhteydessä pääkirjastosta poistettiin noin 8.000 monografiaa. Laitoskirjastojen kokoelmia on myös karsittu: suurin työ oli historian ja etnologian laitosten kirjastojen yhdistämisestä johtunut noin 3.500 niteen poisto.

Koulutus

Uusien opiskelijoiden perehdyttämiskoulutukseen tehtiin muutoksia syksyllä 2005 kerätyn palautteen perusteella. Kirjasto osallistui nyt uusille opiskelijoille Agorassa järjestettyihin tietoisuuksiin, joissa heille kerrottiin perusasiat kirjastosta ja lainauskäytännestä. Kirjaston luentosalissa järjestettiin lisäksi yhteensä 60 perehdyttämistilaisuutta. Luennoille ja kirjastokierrokseen osallistui 951 opiskelijaa (n. 130 enemmän kuin vuonna 2005). Kansainvälisiä opiskelijoita varten tehtiin englanninkielinen esite, Loans information. Kirjaston koulutuskalenteri on koostunut entiseen tapaan JYKDOK- ja NELLI-koulutuksista sekä eri tieteenalojen tiedonhankinnan graduklinikoista. Syksyn ohjelmaan palautettiin tiedonhankinta eri tieteenaloilla -tilaisuudet ja aloitettiin uutuutena englanninkieliset JYKDOK- ja NELLI-koulutukset. Lisäksi jatkettiin yhteistyössä atk-keskuksen kanssa ”Lähteet talteen, raportit kuosiin ja verkkoon” -koulutuksia. Palautteen keruussa otettiin käyttöön Korpin palautelomake. Tiedonhakijoille on annettu myös yksilö- ja pienryhmäohjausta. Vuoden aikana koulutettiin yhteensä lähes 3.500 henkilöä (lisäystä 8 % vuoteen 2005 verrattuna). Opetusta annettiin 740 tuntia (lisäystä 20 % vuoteen 2005).

Syksyllä 2006 kirjasto lähti mukaan informaatioteknologian tiedekunnan ja Virtuaaliyliopiston kokeiluna organisoimaan TIV0100-opintokokonaisuuteen (Tieto- ja viestintätekniikan opinnot, 3 op). Tietopalvelu toteutti kertomusvuonna yliopiston sisäisellä rahoituksella myös Tiedonhankinnan opetuksen kehittäminen -hankkeen. Sen tavoitteena oli edistää tiedonhankinnan opetuksen integrointia osaksi kaikkien opiskelijoiden opintopolkua informaatiolukutaidon osaamistavoitteiden mukaisesti. Hankkeessa tarjottiin pilottikokeiluna tiedonhankinnan opetusta humanistisen ja yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan seitsemän oppiaineen kandidaattiseminaareille.

Kertomusvuonna tietopalvelussa valmistuivat taloustieteiden ja kirjallisuudentutkimuksen verkko-oppimateriaalit ja suppeana versiona jo käytössä ollut englanninkielinen Library Skills Tutorial viimeisteltiin. Virtuaaliyliopistorahoituksella laadittu suomenkielinen tiedonhankinnan perusteiden verkko-oppimateriaali, Kirjastotuutori, otettiin käyttöön syksyllä 2006. Aiemmin valmistuneita tiedonhankinnan verkko-oppimateriaaleja pidettiin yllä ja käytettiin opetuksessa.

Julkaiseminen

Kirjaston julkaisuyksikön hallinnoimissa yliopistosarjoissa julkaistiin kertomusvuonna 80 nimekettä (edellisvuonna 79). Ne julkaistiin käytännöllisesti katsoen kaikki myös verkossa. Kirjasto voi tarjota julkaisijoille myös muita palveluita, esimerkiksi Open Access lehti Electronic Journal of Family Business Studies julkaistaan teknisesti kirjaston kokoelmissa. Kirjaston sivustoon tehtiin Open Access -osuus tiedottamaan avoimesta julkaisemisesta.

Vuoden 2006 aikana saatettiin loppuun Jyväskylän yliopiston julkaisusarjojen uudistaminen -projekti, jonka tavoitteena oli kehittää yliopiston verkkojulkaisemista ja yliopiston laitosten ja yksiköiden julkaisemiseen liittyviä toimintastrategioita. Julkaisemisen kehittämisestä neuvoteltiin tiedekunnissa ja laitoksilla, mutta hankkeen merkittävin tulos oli keskitetyn verkkojulkaisujärjestelmän yliopiston laitoksille mahdollistavan hallintasovelluksen, DSpace, käyttöönotto. Julkaisuyksikkö oli myös mukana Jykesin vetämässä Hyvästä Paras -laatuprojektissa Jyväskylän yliopistopainon partnerina. Projektin tavoitteena oli laadun ja tehokkuuden parantaminen eri työvaiheissa yliopistopainon ja julkaisuyksikön välillä. Kertomusvuoden aikana aloitettiin lisäksi Opetusministeriön rahoittama kansallinen Julkaisukanava -hanke (Verkko-oppimateriaalien oikeuksien hallinnan, jakelun ja löydettävyyden kehittäminen kansallisessa virtuaaliyliopistotoiminnassa). Se on Jyväskylän yliopiston koordinoima kaksivuotinen yhteistyöhanke, jossa hyödynnetään kirjaston julkaisuyksikön tekemää tekijänoikeuksien hallintaan ja verkkojulkaisemiseen liittyvää työtä.

Yhteistyö, henkilökunnan toiminta

Kirjasto on jäsenenä tai tekee muuten yhteistyötä yhdeksän kansainvälisen järjestön tai muun organisaation kanssa. Kirjasto on hoitanut kasvatustieteen, psykologian ja liikuntatieteen tietohuoltotoimintaa viemällä suomalaista tutkimustietoa kansallisiin ja kansainvälisiin tietokantoihin (mm. ARTO, Keski, Dissertation Abstracts International). Kansallisesti kirjasto on koordinoanut Tieteen linkkitalo -aihehakemiston toimintaa. Kirjasto osallistuu Suomen kirjastoverkon, erityisesti yliopistokirjastojen neuvoston toimintaan (konsortioihin, hankkeisiin yms.). Se on ollut edustettuna mm. Informaatiolukutaito- ja Kokoelmakarttahankkeissa, FinELib-asiantuntijaryhmissä, yhdessä Suomen virtuaaliyliopiston asianomistajaryhmistä, FinnEduMetan (suomalainen metatietomalli digitaalisten oppimateriaalien kuvaukseen) tekijäryhmässä ja Tietohuoltokomiteassa. Linnea2-konsortion luettelointityöryhmässä kirjaston edustaja on puheenjohtajana. Uuteen vapaa-kappalelakiin on valmistauduttu mm. toimimalla asiantuntijoina sen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä.

Yhteistyötä Jyväskylän kaupunginkirjaston - Keski-Suomen maakuntakirjaston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjaston kanssa on jatkettu. Yhteistyö on organisoitu työryhmään, jolla on alaryhmiä. Vuonna 2006 on toimittu mm. yhteisessä NELLI-ryhmässä ja Etäopiskelun mahdollisuuksien kehittäminen -hankkeen ohjausryhmässä, osallistuttu Intermezzon uuden hakuliittymän suunnitteluun sekä kirjastojen yhteisen www-sivuston (Jy-

väskylän kirjastot) laatimiseen ja järjestetty yhteinen koulutuspäivä, jonka aiheena oli semanttinen web ja funktionaalinen luettelointi.

Yliopistoyhteisön toiminnassa kirjasto on ollut aktiivisesti mukana. Kirjastolla on ollut edustus mm. museon johtokunnassa, kulttuuritoimikunnassa, tietohallinnon johtoryhmässä, tasa-arvotoimikunnassa, Tutkan johtoryhmässä sekä opinto-ohjauksen koordinaatioryhmässä. Varsinkin atk-keskuksen kanssa on myös tehty koulutus- ja muuta yhteistyötä. Lisäksi kirjaston edustaja on ollut mukana yliopiston monitoimilaitteiden ja tulostusjärjestelmien uudistamisessa. Tietopalvelu on osallistunut yliopiston henkilöstökoulutuksen kehittämistyöhön.

Henkilökunta on toiminut asiantuntijana ja kouluttajana neljässä tilaisuudessa kotimaassa, pitänyt kansainvälisissä tilaisuuksissa yhden esitelmän ja kirjoittanut neljä kotimaista erillisjulkaisua sekä viisi artikkelia.

Hallinto, johtaminen, henkilöstö

Valtionhallinnon ja yliopiston sisäisten palveluskeskushankkeiden edellyttämiä selvityksiä on tehty kirjastonkin hallinnossa. Atk-tuen henkilöstön siirto Tietohallintokeskukseen valmisteltiin. Laaturyö on edennyt siten, että toimintaprosessien kuvakset on vuoden 2006 aikana saatettu pääosin loppuun. Itsepalvelulainaus ja sähköisen asioinnin kehittäminen on vaikuttanut palvelupisteissä asioivien määrään siten, että työvoimaa on jossakin määrin voitu siirtää muihin toimintoihin.

Syksyllä 2006 aloitettiin kirjaston henkilöstöstrategiatyö. Mentorointia on jatkettu ja henkilökunnan osaamista muutenkin kehitetty. Esimiehet ovat hyödyntäneet yliopiston johtamiskoulutusta, mm. Kaiku-hankkeessa on mukana kirjaston edustaja kuten myös Teknillisen korkeakoulun kirjastoille räätälöidyssä 2-vuotisessa johtamiskoulutuksessa. Tietopalvelusta on osallistuttu Jyväskylän yliopiston OKL:n järjestämään Korkea-asteen ohjauksen täydennyskoulutukseen (KOHO, 5 op) ja Virtuaaliyliopiston TieVie 15 op -koulutukseen. Viimeksi mainituissa on selvitetty ja kehitetty kirjaston tiedonhankinnan opetuksen integrointia opiskelijoiden henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin (hops). Informaatioalan laistosten ja järjestöjen koulutusta on hyödynnetty.

Yliopiston työtyytyväisyysmittauksen tulos oli kirjaston osalta hyvin samanlainen kuin Mediviren työpaikkaselvityksessä vuonna 2003. Havaittujen ongelmien hoitamiseen pitää edelleen paneutua. Henkilökunnan erilaisista elämäntilanteista johtuviin työjärjestelytoiveisiin on mahdollisuuksien mukaan suhtauduttu myönteisesti. Kirjaston työterveydestä on muutenkin pyritty huolehtimaan tavoitteellisesti: mm. osallistumista yliopiston tarjoamiin liikunta- ja kulttuuripalveluihin on rohkaistu.

Pirjo Vatanen
ylikirjastonhoitaja